

Naposled je prišla iz cerkve črno in lepo oblečena gospa, tudi z lahkim pajčalonom čez lice, ki je jedva skrival nenavadno zal obraz. Iz cerkve prišla je plaho, z lahnimi koraki ter se ozirala ob straneh. Pri njenem pojavu se je mirno stoječa ženska nalahno zganila, no znova zamrla ter pazno ogledovala gredočo in bližajočo se jej tujko.

Takoj pa je prišel za to gospo mlad in imeniten častnik kraljevomuškatarskega polka. Jedino on se je lesketal v svoji obleki sredi borne tolpe prebivslcev predmestja. Bilo je očitno, da on tu ni domač, ia da si je Bog si ga vedi čemu, zablodil v to predmestje. Mimo-idoči farani so ga ogledovali, in mlajši so kar zijali in se čudili njegovi obleki.

Častnik je došel hitečo krasotico in jej ponudil roko, da bi jo spremil sredi borne tolpe čez ozko ulico. Mlada ženska se je zmedla in plaho odklonila ponudbo. No oni jo je zasledoval, se jej prilizoval, in tako sta tiho odšla od cerkve.

Stoječa v lopi ženska premerila je oba z blestečim pogledom, potem dolgo zrla za njima, dokler se nista skrila za vogel. In še le potem se je zganila ter zapustila poslednjo cerkev. Ko je stopila z kamenitnih stopnjic in tiho korakala sredi male ulice, prišel jej je naproti izza vogla z nova isti muškatar.

„Nu, kaj“? izpregovoril je oni, grede jej naproti s smehom.

„Čestitam . . . je krasotica . . .“ odvrnila je ta.

„Mila Ivana, pridušim se ti, da razun tebe ne poznam ni jedne ženske krasnejše od nje“.

„Prilizovalec ali lažnjivec“, odvrnila je smeje se mlada ženska. „Povej raje kakšne so vaše razmere“?

„Ničesar . . . hvala Bogu. Vse gre gladko“.

„Pa vender ti ni dovolila, da bi jo smel spremiti“.

„Le potrpi!“ nasmehnil se je častnik. „V nekoliko dneh bo že bolj voljna“.

„Tako, tako . . . Zapomni si to! Jaz časa ne morem tratiti“, dejala je nekoliko bolj suho in s šegavim glasom mlada ženska. „Treba je spešiti . . . čas je drag! . . .“ nadaljevala je, ne oziraje se na častnika, vstric nje korakajočega. Ti lenariš, hodiš Bog ve kje, uganjaš neumnosti, a čas beži“.

„Rotim te! . . . vskliknil je glasno častnik. Sicer pa zakaj bi se rotil . . . Kdo je pač še kedaj prepričal v čemer koli vašo svetlost . . .“

„Ti si ob pamet! . . . Tukaj! Lahko me pripraviš s tem naslovom v kakoršne si bodi sitnosti!“ šepnila je ženska, zroča okrog sebe.

„Ej! Te so vse neumne in gluhe“, ozrl se je častnik po ženicah, ki so korakale ne daleč. „Da in čemu mi je to le? Če napadejo možje — izvlečem sabljo.“

„Sem jako hvaležna . . . A potem pride stvar v javnost pred sodnijo in jamelo me izpraševati: kako zakaj in čemu sem prišla v to gnezdo. Kakor istinit fantalin štirinajstih let! Nu, do svidanja! . . . Zvečer se vidiva? . . .“

In to minuto, ko se je častnik poslavljaj in menil oditi v nasprotno stran od svoje spremljevalke, vprašala je hipoma ta:

„A kako jej je ime“?

„Lorenca“.

„To se pravi po naše Lorentina“?

„Da“.

In razšla sta se vsak v svojo stran.

Ko je mlada ženska prekoračila nekaj tesnih in strašno neznažnih ulic, krenila je v stransko ulico, na čije koncu se je nahajal lesen plot in še nepozidan prostor. Tu je pospešila korake, in zroča okoli sebe, obstala pred velikimi železnimi durmi in potrkala z obročem. Iz okna nad vratmi pomolela je razmršeno in osivelo glavo starka, najmanj osemdeset let stara. Mlada ženska je dvignila glavo in se oglasila:

„Jaz sem Matilda“.

„Gospa Reni“?

„Kaj pak, Matilda . . . Uže po glasu me več ne poznate“.

„Že grem, že“? odvrnila je poluslepa starka. Ali kakor je bilo videti, nehale so jej noge služiti, kajti vrata so se še le čez minuto, če ne pozneje, odprla.

„Kdo je prišel danes“? vprašala je gredoč mlada ženska.

„Trije, gospa: Kanar, doktor in Roza“.

(Dalje sledi.)

Izvirni dopis.

Iz Železnikov, 25. julija. (Raznoterosti). Naj pride „Novicam“ enkrat zopet kratek dopis od tod! V teku let človek res marsikaj doživi, na kar se včasih z nekakim zanimanjem nazaj ozira, ali pa primerja z novimi razmerami. Koliko se je na pr. v naših krajih spremenilo le glede občil. Tovorenje je bilo nekdam v naši okolici sploh v navadi. Pisalec teh vrstic se iz otroških let spominja, da so bili Železniki in Kropa v tesni kupčijski zvezi. V Kropi so napravljali v obeh fužinah mnogo železa, katerega ondi zaradi tega (ker so tam izdelovali le bolj takozvano „drobnino“, t. j. razne male žbice za podkovanje obutale, konjake in nebroj drugih takih drobnih kovanih reči, in so za to potrebovali fino koroško in štajersko železo) uporabljati niso utrpeli, ker se je dal pokovati le v večje žaklje. Tako so pa nasprotno izdelovali v Železnikih; zato so jim Kropenčanji prodajali železo; zlasti cajne ondotnega izdelka. Vse to pa so prenašali največ Dražgošani na tovorih iz Kroke čez hrib v Železnike. — Tudi v bližnji Jelovici so kopali nekdam rudarji iz okolice mnogo fine rude; — tudi to so po večjem Dražgošani znosili na tovorih v malih ozkih vrečicah (žakeljčkih) v Železnike. Po 2—3 cente take robe je prinesel en konj. To je zdaj čisto prenehalo; — le kar nas je starejših, se tega še spominjamo.

Kedaj se je gradila cesta od Škofje Loke do Železnikov, pisalcu teh vrstic ni znano. Cesta naprej od Želez-

nikov do Sorice pa se je naredila še le okoli l. 1825. (Do pičice natanko mi leto ni znano, vendar mislim, da se za veliko ne motim). Poprej se je promet med Železniki in sosednim Primorjem, oziroma Tolminsko dolino zvrševal tudi le po tovorenju; ali pa so prenašali dotično robo samotež, t. j. na krošnjah ali pa v velikih jerbasih. Tovorni pot je šel iz Železnikov v podnožju „Krasa“ (tudi naš kraj ima svoj Kras), naprej za jezam zgornje fužine, med Petrača, čez Jesenovce; ondi se je pospel na zmerno višavo, šel mimo Marijine kapelice v Suši, ondi se spustil zopet polagoma v ravnino, vodil skozi Zalilog, naprej po dolini proti „Podroštu“,*) po zadnji Sori, čez „Poklon“, in poslednjič čez „Petrovo brdo“ na Goriško. (Sledovi tega tovrnega pota zlasti od Železnikov do Suše so še zdaj zaznati). Dokler so spadali Železniki v dubovskem oziru pod Oglej in pozneje pod Gorico, so dohajali od tam o cerkvenih vizitacijah mlg. nadpastirji po ravno naznačenim tovrnem potu ali jahanje, ali pa le peš. (Tudi gg. dušne pastirje dobival je naš kraj od tam, ki so bili mnogokrat slovenščine le za silo zmožni, ter se je polagoma tu priučevali). — Kar zadene cestna občila v sosedni Tolminski dolini, je bilo ondi do zadnjih let sila slabo. Od Podbrda do Hudejužine, kakih dobrih dve uri dalje, je šla steza za pešpotnike in tovarnike po prodih, ali bolje reči: po strugi rečice Bače. Čez vodo so bile za pešce postavljene popolnoma priproste brvi. O nalivih pa, kadar je hudournna Bača narastla, ni zamogel nihče naprej in promet zastal je popolnoma. Še le zadnja leta so začeli graditi novo cesto v presledkih od Tolmina proti Podbrdu, in mislih živo tudi na to, speljati jo do vrh Petrovega, t. j. do meje Kranjske dežele. (Ako se prav spominjamo, je zlasti visokorodni gospod baron Andrej Winkler kot nekdanji c. kr. okrajni glavar v Tolminu veliko deloval za to). Cesta do Podbrda je bila v kljub temu, da jim je hudournna Bača pri tem delu baje mnogo nagajala, vendar pred malimi leti dokončana. Gradila se je cesta celo že tudi naprej od Podbrda proti Petrovemu brdu, tedaj za zvezo s Kranjsko; ali to delo je bilo zastalo, in v tej smeri bilo bi tudi popolnoma opuščeno. Pač pa so se zdelali načrti za nadaljevanje ceste od Podbrda naprej proti Kranjski meji, ki naj bi bila speljana po nasprotni solnčni strani. In letos se je pričela gradnja ceste od Podbrda naprej proti naši meji resno nadaljevati.

Glede cestne zveze od tod naprej v Sorico in proti Goriški meji sem omenjal že, da se je vravnala okoli l. 1825. Pod „Roštam“ jela se je po serpentinah pospenjati proti Sorici; stari tovorni pot pa je šel, kakor sem že omenjal, po zadnji Sori, čez „Poklon“ in konečno čez Petrovo brdo. (Imenovani vrh je vodna meja med Črnim in Jadranskim morjem). Precej let poteklo je že od tega, kar si je bil osnoval posestnik Anton Zgaga, vulgo Pohman (Bachmann), ki je zadnji mejaš Kranjske

dežele na oni strani, in katerega posestvo je tik pod Petrovim brdom, nekaki svoj lastni pot (kolovoz), ki se ogiblje kanca čez „Poklon“, ter pelje čisto ravno noter dol do „Podrošta“. Dolga je ta pot dobri dve uri, in — če se ne motim — dali so mu nekateri tudi ime: Pohmanova cesta. Po tem potu se vozi do zdaj tudi vse blago, ki pride od Ljubljane, Škofje Loke, Železnikov itd., ter je namenjeno za v Primorje. — Čulo se je, da se je bil začel zlasti zadnja leta zanimati za cesto skozi Tolminsko dolino in do vrh Petrovega brda c. kr. vojaški erar. Kar neutegamo pa se je oživila zadeva te ceste, ter zanimanje za njo tudi od naše Kranjske strani. Pred dobrimi 14 dnevi je bil odposlan jako spretni inženir baje po naročilu iz Dunaja od visoke c. kr. deželne vlade Kranjske na lice mesta, ki je primeril in prestudiral baje na podlagi dosedanjega Pohmanovega pota (kolovoza) nadaljevanje okrajne ceste od Podrošta naprej do vrh Petrovega brda, t. j. do meje naše dežele, kjer si bosta ona in Primorska potom ceste posegli v roke. Tako tedaj kaže, da dobite sosednji deželi v zelo kratkem času novo zvezo, vojni erar pa po svoji strani novi pot, po katerem bi zamogel za čas kake potrebe premikovati svoje bojne čete sem ali tja. Ožina med Jesencem in Zalilogom, zlasti pa okolica cerkvice v Suši bi bila o potrebi za kake utrdbe še bolj priležna in znamenita, kakor ste na pr. oni Naborjeta ali pa predila. Temu lahko pritrdi vsak, ki pozna tukajšno krajno lego. — Na ta način se bo tudi Ljubljana zvezala z novo bohinjsko železnico. — O železnici sami bi se dalo morebiti tudi kaj zapisati; ker naj vendar rajše izostane. Le eno rečemo: Kako se bo speljala ona po Tolminski dolini, in kako naj se bo branila ondotnih hudournnikov, to naj bo skrb onih, ki jo bodo gradirali in vzdrževali.

J. L.

— Osebne vesti. Deželnovladni svetnik in referent dež šolskega sveta gosp. Josip Merk je šel v pokoj in je dobil tem povodom naslov dvornega svetnika. — Suplent v Kranju, gosp. dr. Valentin Kušar je imenovan profesorjem na učiteljskišči v Kopru. — Vladni koncipist gosp. Oton Merk je dodeljen okrajnemu glavarstvu v Črnomlju v službovanje, konceptni praktikant gosp. Pavel Svetec pa okrajnemu glavarstvu v Postojni. — Evidenčna geometra pri tehničnem oddelku za agrarske operacije gg. Ivan Presel in Ferdinand Čermak sta imenovana za višja evidenčna geometra. — Kontrolor mestne blagajne ljubljanske gosp. Veličan Fink je imenovan blagajnikom. — Višji davčni nadzornik v Novem mestu gosp. Henrik Kittag je premeščen k davčni administraciji v Ljubljano. — Finančni komisar v Ljubljani gospod Anton Janežič pride k pristojbinskemu uradu. — Davkar v Krškem gosp. J. Oblak pride k davčni administraciji v Ljubljano, od tu pa pride davkar gosp. Fr. Zupan v Krško. — Absolvirani pravnik gospod Fran Windischer je imenovan konceptnim praktikantom pri finančnem ravnateljstvu. — Zdravnik v Cerknem gosp. dr. Josip Skočir je imenovan okrožnim zdravnikom v Žužemberku.

*) »Podrošt« se izvaja iz nemške besede rasten = ausrasten, kjer so Soričani navadno počivali, preden so šli proti domu v breg. Pisalec.